

Reflexions des de l'economia sobre l'aplicació d'un Impost turístic

Asensi Descalç
Universitat de València

Concreció del tribut a considerar

- ▶ Exacció Coactiva aplicada als turistes
- ▶ Tribut* unitari: no lligat al preu del servei.
  - ▶ *De fet millor impost que taxa. Explicar...
- ▶ Fixat en € per unitat
- ▶ Es defineix la unitat com a pernocta per persona en els establiments escollits
- ▶ L'impost pot adquirir diferents nivells en funció d'algunes variables triades pel legislador.
  - ▶ Si és idoni establir nivells en l'impost i en funció de què, en parlarem ara després

Experiència comparada

- ▶ Illes Balears 2002-03 (eufemísticament, ECOTAXA i reintroduïda en 2016)
- ▶ Catalunya 2012
  - ▶ En 2016 van recaptar uns 50 milions d'euros. Semblant a les Illes Balears
- ▶ França 1910!!!
- ▶ Hui 125 països apliquen impostos semblants als que ens ocupa, entre ells potències turístiques com EEUU o Austràlia.

Eficiència i incidència impositiva de l'impost

- ▶ Per a mesurar la distorsió en el mercat turístic que pot suposar l'impost ens interessa la **bretxa impositiva** que pot suposar i la **variació en la quantitat de pernòctes** després d'introduir el tribut
- ▶ Per a mesurar la incidència de l'impost (qui el suportarà?) sobre l'oferta (hotelers, propietaris pisos, càmpings, etc) o sobre la demanda (els turistes), caldria conèixer les seues **capacitats de resposta a la variació (elasticitats) en el preu final del servei turístic, del qual la pernocta només és un bé complementari.**

Eficiència i incidència impositiva de l'impost

- ▶ Despesa mitjana/turista, està per damunt dels 100€/dia a l'Estat Espanyol (una mica més baix a la C.V)
  - ▶ Per a un taxa per baix de 2€/pernocta, menys d'un 2% sobre despesa
- ▶ La demanda d'allotjament és una *demanda derivada*, que guarda una relació constant amb el conjunt de serveis turístics.
- ▶ Això fa pensar, que més que l'efecte de l'impost en la demanda d'allotjament, *l'important és l'efecte de l'impost en el conjunt del pressupost del turista.*
- ▶ La experiència comparada* mostra així que eixa *demanda és bastant rígida respecte al preu de la pernocta* si mirem només l'evolució de la demanda d'allotjament i mirem com ha respost als preus de les pernoctes.
  - ▶ *I no cal anar molt lluny: Experiència de Balears i Catalunya.

Eficiència i incidència impositiva de l'impost

- ▶ Però a la eficiència impositiva també li interessen les ineficiències prèvies que pot tenir un mercat. Parlem de les diseconomies externes que genera el turisme: **alerta!! A què ens referim?**
  - ▶ Infraestructures originades pel turisme. Efectes “desbordament” entre jurisdiccions fiscals. *Socialització de costos.*
  - ▶ Efecte mediambiental i paisatgístic. El capital natural: el medi ambient, les platges, les muntanyes ..., costen de mantenir: l'ús sostenible té costos que escapen al mercat (externs)
  - ▶ Diseconomies derivades de la concentració espacial: Pol·lució, residus, sorolls, majors costos de serveis públics; ex. La seguretat en els municipis
    - ▶ La major part *d'aquests costos*, però especialment els costos de seguretat, *creixen exponencialment amb les aglomeracions*

Eficiència i incidència impositiva de l'impost

- ▶ Però hi poden haver economies externes positives del turisme.
  - ▶ Efectes del *turisme sobre el medi rural* : *Pot frenar o aturar la despoblació i l'abandonament del medi rural*
- ▶ En aquest cas la eficiència econòmica recomana subvencions sobre eixa activitat.
  - ▶ Avaluació Econòmica Pública a fer: Quin valor tenen aquestes externalitats positives?: *El valor de la pèrdua evitada.*
    - ▶ *I què es perd quan s'abandona un poble o una comarca?*
- ▶ Tenim una base per a després fer recomanacions sobre el disseny de l'impost

Eficiència i incidència impositiva de l'impost

▶ Què més hem après?

- ▶ Donada la naturalesa de les des economies externes, **no hauríem de distingir entre tipus d'allotjaments**: Hotels de diferents nivells de luxe, apartaments o càmpings sinó, **en tot cas**, en funció de la seua **localització**.
- ▶ Les distincions en l'impost per nivell de comoditat o luxe de l'establiment estan pensades des d'objectius d'equitat vertical o redistributius.
  - ▶ Un impost turístic NO ÉS un bon instrument per a eixe objectiu
  - ▶ Tenim (o aspirem a tenir) un sistema tributari que busca objectius en el seu conjunt dels tributs que el componen, i no tots els objectius en cada tribut

Qui suportarà l'impost?

- ▶ Acabaran suportant l'impost els empresaris del sector turístic i propietaris d'apartaments?
- ▶ Recordem el que hem comentat de les elasticitats
- ▶ Veiem com ha respost la demanda a la evolució en els preus

Hotelers País Valencià. Dades mes d'agost

Agost/anys	Índex preus	Ocupació (pernoctes)
2008	100	3.227.055
2009	93,99	3.274.561
2010	91,21	3.345.004
2011	92,68	3.470.106
2012	92,40	3.504.218
2013	91,06	3.643.215
2014	94,95	3.635.345
2015	99,66	3.827.430
2016	109,50	3.936.825
2017	114,68	3.944.369

Qui suportarà l'impost?

- ▶ Podem deduir una demanda bastant inelàstica mirant la variació en els preus i la evolució de les pernoctes
- ▶ ARA BÉ, La demanda ha canviat probablement per desplaçaments de la corba de demanda motivada per variables exògenes: context internacional, “inestabilitat” en mercats turístics que competeixen amb nosaltres, etc.
- ▶ Per això mirem també com ha evolucionat la demanda allà on s’ha aplicat un impost semblant: mirem als veïns: Catalunya aplica una taxa turística des de novembre 2012; Balears, 2016 (reintroduïda, després d’eliminar l’Ecotaxa de 2002-3)

Índex de preus (2008 base 100)) en hotels per a Catalunya i Balears

Any	Catalunya	Balears
2009	95,2	96,04
2010	96,44	96,78
2011	98,12	101,68
2012	100,63	106,94
2013	100,27	112,31
2014	104,89	114,53
2015	109,28	121,07
2016	113,98	132,29
2017	125,08	141,86

Qui suportarà l'impost?

► La meua tesi:

- *L'impost no ha aturat el moviment alcista en els preus dels darrers anys*
- Es difícil defensar que una part de l'impost, *que es paga de forma separada al preu**, s'haja absorbit en bona part amb una baixada o alentiment en el creixement dels preus.
  - **Malgrat el que diu la Ciència Econòmica més ortodoxa, no som del tot racionals. És a dir, la forma de pagar un impost, a més de la quantia, influeix en el comportament.*
- Si aquest efecte en els preus s'haguera produït, els empresaris del sector podrien, a més, haver-lo traslladat als salaris del sector, o siga, translació cap arrere de l'impost.

Què fem amb els ingressos de l'impost?

- ▶ Cal ***afectar*** l'impost ***a algun programa*** de despesa pública ***concret***?
- ▶ S'ha demanat que ***retorne*** al sector turístic ***en forma de programes de promoció turística***, que podria implicar subvencions de certes activitats, publicitat institucional per al sector, més inversió pública en infraestructures, etc.
- ▶ Tanmateix, en funció del que hem vist dels costos externs generats, ***no hi ha arguments per a afectar-lo de forma que l'ingrés retorne necessàriament al propi sector.***
  - ▶ Recordem, a més, ***l'efecte distorsionador*** que poden tenir les ***subvencions públiques*** a l'hora de prendre la decisió.
- ▶ En qualsevol cas, s'hauria ***d'evitar finançar*** amb l'impost, **programes que suposen un abaratiment de costos laborals per al sector.**
  - ▶ No deuriem fer-se càrrec, amb eixos programes públics, de prestacions no monetàries que puguen correspondre als empresaris del sector, cap als seus treballadors ...

Què fem amb els ingressos de l'impost?

- ▶ Ara bé, hi ha **programes** de despesa **amb característiques de bé públic**, que el sector públic pot fer, pels beneficis que poden generar en el funcionament del sistema econòmic i del sector en particular.
  - ▶ Formació professional, diversificació de l'oferta amb ajuts públics, etc.
- ▶ **La despesa pública que comporte una major qualitat del servei turístic** (formació dels treballadors, en tot l'àmbit turístic), la qualitat dels serveis, infraestructures, etc., **ajuda a que el turista valore més allò pel que paga**, especialment el turista internacional que ja hi està acostumat a fer-ho per tot arreu.
- ▶ I finalment hi ha aquells territoris on hem vist que hi ha fortes economies externes positives.
  - ▶ Afectació de part de l'impost a programes d'incentiu del turisme rural en zones especialment en perill de despoblament.

Efectes colaterals de l'impost sobre el sistema tributari

- ▶ No és un tema menor. És important sempre que s'introdueix un nou tribut en el sistema.
- ▶ Diguem-ho clar: *El punt feble són els apartaments turístics arrendats per propietaris particulars.*
  - ▶ *Es dificultaria sempre l'aplicació de l'impost*, perquè déu ser sempre l'oferent el que gestiona i recapti l'impost de forma separada al preu pactat
  - ▶ *La exempció de l'IVA* en els arrendaments no afectats a activitats empresarials o professionals per part de l'arrendatari, encara fa més opaca la operació d'arrendament.
    - ▶ *És per això que la legislació i l'Agència tributària han volgut deixar clar que el concepte d'apartament turístic, amb serveis d'hosteleria inclosos, deixa el servei fora de la exempció de l'IVA. Però no n'hi ha prou.*

Efectes colaterals de l'impost sobre el sistema tributari

- ▶ TANMATEIX, pot ser una oportunitat per ajudar a florar rendes que ajuden al sistema tributari: *(CONVERTIM EL PROBLEMA EN UNA OPORTUNITAT)*
  - ▶ Aconseguirem major neutralitat fiscal i millorarem la equitat horitzontal
- ▶ Es clau ser conscient de les noves formes *d'arrendament via plataformes on-line*
  - ▶ Cal l'autoritat d'una agència tributària, per a exigir la cooperació d'aquestes noves empreses que, a més, *no sempre tributen ací pels beneficis de la intermediació.*
  - ▶ Moltes d'aquestes plataformes són multinacionals amb una arquitectura interna dissenyada per a florar les rendes en països on no es presta el servei; allà on la tributació sobre els beneficis empresarials són nuls o quasi-nuls.

Més raons extra fiscals per a controlar els apartaments turístics

▶ Els fenòmens de “*gentrificació*”.

- ▶ La eficiència ens ensenya a lligar la distorsió tributària en funció de les diseconomies o economies externes generades.
  - ▶ Si hi ha diseconomies negatives, l'impost pot ajudar a que es prenguen en consideració per part de la oferta els veritables costos de l'activitat: els costos socials.
- ▶ Els **apartaments turístics** estan provocant fenòmens desconeguts fins fa poc de canvis en la vida dels barris amb conseqüències d'expulsió dels veïns, via preus (efecte colateral de mercat) i per les ínfimes condicions de vida provocat pel turisme (externalitat negativa).
- ▶ En realitat, és una versió moderna dels autèntics fenòmens de gentrificació però pitjor
  - ▶ Inicialment es tractava de barris que s'omplen de gent de “nivell”, cultural i de renda: professionals, artistes, etc.),

Més raons extra fiscals per a controlar els apartaments turístics

- ▶ No hi ha motius per exonerar els apartaments turístics a partir d'aquesta base. Si de cas, al contrari. Segurament, són els principals responsables dels fenòmens comentats de gentrificació en moltes ciutats.
- ▶ Seria un error aplicar-hi una exempció *de-facto*. Però seria pitjor una exempció de dret, en la pròpia llei
  - ▶ Motius d'eficiència impositiva (neutralitat) i de control de rendes per a la imposició sobre la renda personal o societària.
  - ▶ Pot ser *una bona forma de fer entendre la necessitat de l'impost al sector hoteler*. Però ATENCIÓ
    - ▶ No és cap concessió sinó que és tècnicament el més correcte: **No hi ha cap raó perquè l'impost es pugui convertir en un element en contra del sector (hoteler) per una competència distorsionada entre els apartaments i el sector hoteler, com a conseqüència de l'impost.**

En conclusió

- ▶ L'impost, al voltant dels 2 euros/dia i persona, **no té el pes** sobre els preus i el pressupost diari mig dels turistes com **per a generar grans distorsions** a través de la reducció de la demanda.
- ▶ Tampoc no esperem una forta incidència sobre el costat de l'oferta pel que fa a la distribució de la càrrega tributària
- ▶ L'impost hauria de **gravar totes les formes d'allotjaments** i en particular els apartaments turístics en les ciutats per ***raons que tenen a veure amb tres dels cinc fins de tot sistema tributari***:
  - ▶ ***Eficiència impositiva*** (per neutralitat amb la resta del sector i generació de costos externs iguals o superiors als hotels o càmpings)
  - ▶ ***Equitat horitzontal***
  - ▶ ***Eficàcia operativa del sistema fiscal*** (millora en el control de rendes per part de l'autoritat tributària)
- ▶ Finalment cal plantejar-se la exempció en zones rurals i fins i tot la **justificada afectació impositiva d'una part de l'impost turístic, a la promoció i impuls del turisme rural.**